

İNSAN-I KÂMİL (2)

(...dünden devam)

İnsan-ı kâmil, bütün Tanrı isim ve sıfatlarına asaleten müs-tahak-tır. İnsan-ı kâmil, Hakk'ın aynasıdır. Allah ismi nasıl Hakkın aynası ise insan-ı kâmil de öyle Hakk'ın aynasıdır. Allah bütün isim ve sıfatlarını yalnız insan-ı kâmilde görür. Bunun için: *"Biz emaneti göklere, yere, dağlara verdik, onlar bunu yüklenmekten kaçındılar, korktular; insan yüklendi. Gerçekten o, nefsine zulmedendir, bilmezdir"* (Ahzâb: 72)

bu-yurulmuştur. Yani nefsi o dereceden indirmekle kendine zulmetmiş-tir. Kendisi Tanrısal emanet yeri olduğu halde kadrini bilmemektedir (Cîlî, al-İnsanu'l-Kâmil: 2/71-78).

İnsan-ı kâmil her bakımdan Allah'ın aynı gören bu nazariyyeye göre insan-ı kâmilin vücudundaki her şey, dünyada bulunan bir varlığa tekabül etmektedir. Dünyada ne varsa insanda da vardır. Varlığın özü insan-ı kâmildir.

İnsan-ı kâmilin letafeti ulvî varlıklara, kalbi arşa karşılıktır. Çün-kü Peygamberimiz: *"Mü'minin kalbi Allah'ın arşıdır"*

(San'ânî, bu ha-dîsin uydurma olduğunu söylüyor (Bkz. Keşfu'l-hafâ: 2/100)) de-miştir. İnniy-ye-tiyle Kürsîye, makamıyla Sidretü'l-Münteha'ya, akliy-le yüce kaleme, nefsiyle Levh-i Mahfuza, doğasıyla elementlere, kabiliyetiyle heyu-lâya, heykeliyle hebâya, re'yiyle atlas feleğine, müdrikesiyle yıl-dızlar feleğine, vehmiyle altıncı kat göğ, hemmiyle beşinci kat göğ, feh-miyle dördüncü kat göğ, hayaliyle üçüncü kat göğ, fikriyle ikinci kat göğ, hafızasıyla birinci kat göğ, dokunma kuvvetleriyle Zü'l al'e, itici kuvvetleriyle Müşteriye, muharrike kuvvetleriyle Merih'e, bakıcı kuv-vetleriyle güneşe, tat alma duyularıyla zühreye, koklama duyusuyla Utarid'e, işitme duyusuyla Aya, hararetiyle ateş feleğine, hatıralarıyla meleklerle, vesvesesiyle cin ve şeytanlara, hayvaniyetiyle hayvanlara, vurucu kuvvetiyle aslana, hile gücüyle tilkiye, aldatıcı gücüyle kurda, hased gücüyle maymuna, hırsıyla fareye karşılık olur.

Ruhaniyetiyle kuşa, sarılık maddesiyle ateşe, balgam maddesiyle suya, kan maddesiyle rüzgâra, siyah maddesiyle toprağa, ter ve sümü-ğüyle, damarlarıyla, kulak kiriyle, gözyaşıyla, idrarıyla, diğer ifrazatıy-la yedi denize, zatiyle cevhere, sıfatıyla araza, dişleriyle cansız mad-delere, kılıyla, tırnağıyla bitkiye, şehvetiyle hayvana, beşerî görünü-müyle insanlara tekabül eder. Keza insan-ı kâmil, insan çeşitlerini ken-dinde toplar. Ruhuyla krala, fikriyle vezire, ilmi ve karar ve görüşüyle kadıya, zan-nıyla polise, damarları ve bütün kuvvetleriyle yardımcılara, yakîniy-le mü'minlere, şüphesiyle müşriklere tekabül eder. Hâsılı varlık

sahnesin-de bulunan her şeyin karşılığı insan-ı kâmilde vardır (el-İn-sâ-nu'l-Kâmil: 2/75.77).

(devamı yarın..)